

Περί την αναγνώρισιν παγκοσμίου πρωτείου στον Πάπα της Ρώμης κατά την πρώτη χιλιετία (Αρχιμ. Γεώργιος Καψάνης, καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 16 Οκτωβρίου, 2009

Άγιον Όρος, 22 Σεπτεμβρίου 2009

Η Μικτή Διεθνής Επιτροπή του Θεολογικού Διαλόγου Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών συνέρχεται στην Κύπρο τον προσεχή Οκτώβριο, για να συζητήσει το θέμα: «Ο ρόλος του Πάπα της Ρώμης εν τη κοινωνία των Εκκλησιών κατά την πρώτην χιλιετία». Το ζήτημα το είχε θέσει η ίδια Επιτροπή στο γνωστό Κείμενο της Ραβέννας (2007) και συνοψίζεται στο ερώτημα: Ποιος είναι ο ρόλος του επισκόπου Ρώμης κατά την πρώτη χιλιετία, όταν υπήρχε η κοινωνία των Εκκλησιών Ανατολής και Δύσεως, και πώς πρέπει να νοηται η διδασκαλία των Α' και Β' Βατικανείων Συνόδων περί παγκοσμίου Πρωτείου του Πάπα (παραγρ. 45);

Η έκβασις της εν λόγω Συνελεύσεως προβληματίζει τον ευσεβή λαό μας, διότι η διπλωματία του Βατικανού έχει δημιουργήσει τις κατωτέρω προϋποθέσεις, οι οποίες προσιωνίζονται αντορθόδοξες εξελίξεις.

Τον Ιούλιο του 2007 ο Πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ' με Οδηγία του Βατικανού είχε χαρακτηρίσει τις Ορθόδοξες Εκκλησίες εκκλησιολογικώς «ελλειμματικές», ενώ την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία ως εκείνην στην οποία «υφίσταται» η Μία Αγία Καθολική και Αποστολική Εκκλησία. Στην υποσημείωσι 1 του Κειμένου της Ραβέννας η ρωμαιοκαθολική αντιπροσωπεία πέρασε την γραμμή αυτή, ενώ η Ορθόδοξη αντιπροσωπεία περιορίσθηκε στο να τονίση την αυτοσυνειδησία της Ορθοδόξου Εκκλησίας, ότι αποτελεί την Μία Αγία Καθολική και Αποστολική Εκκλησία. Ενώ δηλαδή η ρωμαιοκαθολική πλευρά, απηχώντας την εκκλησιολογία της Β' Βατικανείου Συνόδου, ευθαρσώς εδήλωσε ότι αναγνωρίζει στην Ορθόδοξο Εκκλησία στοιχεία μόνο της αληθούς Εκκλησίας, οι Ορθόδοξοι δεν ετόλμησαν να καταθέσουν ότι η ρωμαιοκαθολική εκκλησία είναι τουλάχιστον ετερόδοξη, αν και το ορθό θα ήταν να εκφράσουν με σαφήνεια τι πιστεύουμε γι' αυτήν: ότι «η νυν Ρωμαϊκή εστιν Εκκλησία

των καινοτομιών, της νοθεύσεως των συγγραμμάτων των εκκλησιαστικών Πατέρων και της παρερμηνείας της τε αγίας Γραφής και των όρων των αγίων Συνόδων· διό ευλόγως και δικαίως απεκηρύχθη και αποκηρύσσεται, εφ' όσον αν εμμένη εν τη πλάνη αυτής»[1].

Στο Κείμενο της Ραβέννας συζητείται το πρωτείο και η συνοδικότης στην Εκκλησία, αφού προηγουμένως Ορθόδοξοι και Ρωμαιοκαθολικοί θεολόγοι «έχουν αμοιβαίως συμφωνήσει και διαβεβαιώσει για τον εκκλησιακό χαρακτήρα αμφοτέρων των εκκλησιών (με αποστολική πίστι, έγκυρα εισαγωγικά Μυστήρια, Ιερωσύνη και Ευχαριστία, και με αποστολική διαδοχή), βάσει των κοινών κειμένων του Μονάχου, του Μπάρι και του Μπαλαμάντ. «Επί τη βάσει των κοινών τούτων διαβεβαιώσεων της πίστεώς μας», σημειώνουν χαρακτηριστικά (παραγρ. 2, 3), παρ' ότι τα εν λόγω κείμενα δεν έχουν μέχρι σήμερα την συνοδική έγκρισι ουδεμιάς εκ των Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Συζητούν οι Ορθόδοξοι περί πρωτείου, ωσάν η ρωμαιοκαθολική εκκλησία να είναι μία ορθοδοξούσα τοπική Εκκλησία, χωρίς να υπολογίζουν ότι διαχρονικώς σύνοδοι και πατέρες την θεωρούν κακόδοξη και αιρετική. Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς γράφει περί του Filioque και των συνεπειών του: «Τοιαύτα τα βαθέα του Σατανά, τα του πονηρού μυστήρια», και ευθύς αμέσως συμπεραίνει ως θεοφώτιστος ποιμήν της Εκκλησίας: «Αλλ' ημείς διδαχθέντες υπό της θεοσοφίας των Πατέρων αυτού τα νοήματα μη αγνοείν, αφανή την αρχήν ως επίπαν τοις πολλοίς τυγχάνοντα, ουδέποτ' αν υμάς [τους Λατίνους] κοινωνούς δεξαίμεθα μέχρις αν και εκ του Υιού το Πνεύμα λέγητε»[2].

Ο άγιος Μάρκος Εφέσου γράφει επίσης εμφαντικώτατα: «Πόθεν ουν ημίν ανεφάνησαν εξαίφνης όντες ορθόδοξοι, οι δια τοσούτων χρόνων και υπό τοσούτων Πατέρων και διδασκάλων κριθέντες αιρετικοί;»[3].

Μετά από τέσσερις αιώνες οι Πατριάρχαι της Ανατολής με την συνοδική Εγκύκλιο του 1848 διακηρύσσουν και πάλι: «Δια τούτο η μία, αγία, καθολική και αποστολική Εκκλησία, επομένη τοις ίχνεσι των αγίων Πατέρων, ανατολικών τε και δυτικών, εκήρυξέ τε πάλαι επί των Πατέρων ημών και κηρύττει πάλιν σήμερον συνοδικώς, αυτήν μεν την ρηθείσαν καινοφανή δόξαν, ότι το Πνεύμα το άγιον εκπορεύεται εκ

Πατρός και Υιού, είναι ουσιωδώς αίρεσιν, και τους οπαδούς αυτής, οιοιδήποτε και αν ώσιν, αιρετικούς, κατά την ρηθείσαν συνοδικήν απόφασιν του αγιωτάτου Πάπα Δαμάσου, και τας εξ αυτών συγκροτούμενας συνάξεις αιρετικάς, και πάσαν κοινωνίαν πνευματικήν και θρησκευτικήν των Ορθοδόξων τέκνων της Καθολικής Εκκλησίας προς τους τοιούτους άθεσμον, μάλιστα τη δυνάμει του ζ' κανόνος της Γ' οικουμενικής Συνόδου (παραγρ. 5)»[4].

Και ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος, την 1η Οκτωβρίου 1997, από του επισήμου βήματος του Α.Π.Θ. εδήλωσε περί του Filioque: «Δύο λέξεις μόναι ανατρέπουν την όλην δομήν του κόσμου, δικαιολογούν το αλάθητον και την αυθεντίαν του ενός επί της γης. Η αίσθησις της ελευθερίας, η Χριστός ημάς ηλευθέρωσε, δεν επιτρέπει εις την Ανατολικήν Ορθόδοξον Εκκλησίαν να δεχθή την απόλυτον υποταγήν αυτής εις την βούλησιν του ενός και δι' αυτό αρνείται την ορθότητα των δύο τούτων λέξεων, επί των οποίων αυτός ο εις προσπαθεί να στηρίξη την εξουσίαν αυτού»[5].

Ποιος σχεδιασμός άραγε στον Θεολογικό Διάλογο υποχρεώνει τις Ορθόδοξες Εκκλησίες να προβαίνουν σε συζητήσεις περί του Πρωτείου του Πάπα, παρακάμπτοντας αποφάνσεις Αγίων και Συνόδων και αυτήν ακόμη την σχετικώς πρόσφατη δήλωσι του Παναγιωτάτου, ωσάν οι Ρωμαιοκαθολικοί να συνιστούν ομόδοξη Εκκλησία;

Η Μικτή Επιτροπή (Κείμενο της Ραβέννας, παραγρ. 2) παραπέμπει στο Κείμενο του Balamand (1993), το οποίο εξισώνει την Ρωμαιοκαθολική με την Ορθόδοξη Εκκλησία αναγνωρίζοντάς της έγκυρα Μυστήρια, αποστολική διαδοχή, ομολογία της αποστολικής Πίστεως, παρ' ότι εννέα (9) μόνον τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες ήσαν παρούσες και παρ' ότι επίσημα εκκλησιαστικά σώματα, όπως η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, το έχουν απορρίψει ως απαράδεκτο. Οι Ορθόδοξοι αντιπρόσωποι προσυπογράφουν παρά ταύτα το Κείμενο της Ραβέννας.

Ενώ η Ουνία παραμένει και ενισχύεται υπό την εκκλησιολογική κάλυψι του Βατικανού, οι Ορθόδοξοι υποχωρούμε όλο και περισσότερο στο θέμα αυτό. Πρώτα αποδεχθήκαμε την παρουσία Ουνιτών στον Διάλογο παρά τις αντίθετες αποφάσεις των Πανορθόδοξων Διασκέψεων. Κατόπιν δεχθήκαμε την επανέναρξι του διαλόγου

(το 2006) παρά την σκαιά παπική παρέμβασι στην Συνέλευσι της Βαλτιμόρης (2000) υπέρ της Ουνίας. Και τώρα συνεχίζουμε τον διάλογο, παρ' ότι ο Πάπας επαναβεβαιώνει την Ουνία ποικιλοτρόπως και οι Ορθόδοξοι συμβιβάζομαστε με την παρουσία Ουνιτών σε επίσημες συναντήσεις Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών.

Οι άγιοι Πατέρες θεολογούσαν και ενεργούσαν «επόμενοι τοις αγίοις πατράσι». Σήμερα ακαδημαϊκοί θεολόγοι, μεταξύ των πρωτεργατών στα κλιμάκια των θεολογικών συζητήσεων, δηλώνουν δημοσίως ότι πρέπει οι Ορθόδοξοι να υπερβούμε τους Αγίους Πατέρας, προκειμένου να φθάσωμε στην ένωσι με τους Ρωμαιοκαθολικούς (Ημερίδα της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ., 20/5/2009).

Τα ανωτέρω δικαιώνουν τις ανησυχίες μας και δείχνουν καθαρά ότι το Βατικανό έχει σχεδιάσει άριστα την πορεία του Θεολογικού Διαλόγου και έχει δημιουργήσει με το Κείμενο της Ραβέννας τις προϋποθέσεις για να αναγνωρίσουμε οι Ορθόδοξοι ότι ο Πάπας της Ρώμης είχε κατά την πρώτη χιλιετία ένα παγκόσμιο πρωτείο.

Στο Κείμενο της Ραβέννας έχουν τεθή οι βάσεις της συζητήσεως για το ως άνω ερώτημα. Οι βάσεις αυτές θεωρούνται από την Μικτή Επιτροπή του Διαλόγου «σταθερόν έρεισμα δια μελλοντικήν συζήτησιν του ερωτήματος του πρωτείου επί του παγκοσμίου επιπέδου εν τη Εκκλησία» (παραγρ. 46). Εν τούτοις το «έρεισμα» δεν είναι καθόλου σταθερό, και αυτό προμηνύει ότι τα συμπεράσματα του Οκτωβρίου θα είναι από επισφαλή έως επικίνδυνα. Οι λόγοι είναι οι εξής:

Πρώτον. Στην Ραβέννα είχε συμφωνηθή ότι κατά την πρώτη χιλιετία υπήρχε πρωτείο και σε παγκόσμιο επίπεδο, ο δε Πάπας της Ρώμης ήταν ο πρώτος τη τάξει μεταξύ των πατριαρχών της αρχαίας πενταρχίας (παραγρ. 43). Διερωτώμεθα: Θα ερμηνευθή άραγε το πρωτείου του επισκόπου Ρώμης Ορθοδόξως, δηλαδή μόνον ως πρωτείου τιμής, μνημονεύσεως πρώτου στα Δίπτυχα και πρωτοκαθεδρίας στις Οικουμενικές Συνόδους ή θα του δοθή παποκεντρικό περιεχόμενο «ενεργού ρόλου» και «προνομίων» πέραν των ανωτέρω (παραγρ. 42, 44);

Δεύτερον. Στο Κείμενο της Ραβέννας γίνεται λόγος για «εκκλησιολογία της

κοινωνίας», στο πλαίσιο της οποίας πρέπει να κατανοηθή ο ρόλος του επισκόπου της Ρώμης κατά την πρώτη χιλιετία (παραγρ. 45). Διερωτώμεθα: Θα ληφθή άραγε υπ' όψιν το γεγονός ότι η κοινωνία των εκκλησιαστικών Εδρών της Ανατολής και της Δύσεως κατά την πρώτη χιλιετία ήταν εδραιωμένη στην ακαινοτόμητη αποστολική Πίστι, παρά την κυοφορούμενη στην Δύσι αιρετική διδασκαλία του Filioque, ή μήπως ως «εκκλησιολογία της κοινωνίας» θα κατανοηθή η «ενότης εν τη ποικιλία» των δογμάτων, τα οποία θα κατανοούνται ως «διαφορετικές θεολογικές προσεγγίσεις των ιδίων αληθειών της πίστεως»;

Τρίτον. Στο Κείμενο της Ραβέννας αναφέρεται, ότι στην Ανατολή και στην Δύσι το παγκόσμιο πρωτείο κατανοήθηκε, θεμελιώθηκε αγιογραφικά και θεολογικά και εξασκήθηκε με διαφορετικό τρόπο (παραγρ. 43). Διερωτώμεθα: Θα αποτελέση άραγε η αναφορά αυτή αφορμή και ευκαιρία για τους Ορθόδοξους να αρθρώσουν στην Συνέλευσι της Κύπρου μία Ορθόδοξο πρόσκλησι προς τους Ρωμαιοκαθολικούς, να ιδούν το πρωτείο του Πάπα με τις Ορθόδοξες εκείνες ερμηνευτικές προϋποθέσεις, οι οποίες εξασφάλισαν στην Ανατολή ισορροπία συνοδικότητας και αυθεντίας, ή θα επιτραπή στην ρωμαιοκαθολική πλευρά να κρατήση τις δικές της προϋποθέσεις που ωδήγησαν στα δόγματα του Πρωτείου και του Αλαθήτου των Α' και Β' Βατικανείων Συνόδων;

Τέταρτον. Το Κείμενο της Ραβέννας διαλαμβάνει ότι Ορθόδοξοι και Ρωμαιοκαθολικοί διαφωνούν «επί της ερμηνείας των ιστορικών στοιχείων», τα οποία αφορούν και ερμηνεύουν «τας προνομίας του επισκόπου Ρώμης ως πρώτου» (παραγρ. 41). Διερωτώμεθα: Θα τηρήσουμε οι Ορθόδοξοι την πιστότητα μας στην ερμηνευτική γραμμή των Αγίων Πατέρων, η οποία εκράτησε ακεραία την Ορθόδοξο Πίστι και το συνοδικό πολίτευμα στην Ανατολή, ή θα συμβιβασθούμε χάριν μιας αμφιλόγου «ενώσεως του διηρημένου χριστιανικού κόσμου» με κάποια ρωμαιοκεντρική επανερμηνεία των «ιστορικών στοιχείων της πρώτης χιλιετίας» και επομένως θα οδηγηθούμε με μαθηματική ακρίβεια στην «διδασκαλία της πρώτης και της δευτέρας βατικανής συνόδου επί του παγκοσμίου πρωτείου υπό το φως της [σ.σ. επανερμηνευμένης πλέον] εκκλησιακής πρακτικής κατά την πρώτην χιλιετίαν» (παραγρ. 45); Οι παπικές αγκυλώσεις στην ερμηνεία των «ιστορικών στοιχείων της πρώτης χιλιετίας» είναι πολύ καλά γνωστές (βλ. π.χ. Δοσιθέου Ιεροσολύμων, *Δωδεκάβιβλος*), έτσι ώστε θα είναι παρακινδυνευμένη οποιαδήποτε υποχώρησις των Ορθόδοξων θεολόγων στα επιχειρήματα των Ρωμαιοκαθολικών για κάποιες από αυτές.

Ενδεικτικώς θα αναφέρουμε μερικά από τα ιστορικά αυτά στοιχεία.

1. Οι «μαρτυρίες» της χριστιανικής γραμματείας για το «πετρίνιο λειτούργημα του επισκόπου Ρώμης». Θα ερμηνευθούν άραγε οι μαρτυρίες αυτές παποκεντρικώς, όπως διαλαμβάνουν τα παπικά Διατάγματα μέχρι σήμερα, ή Ορθοδόξως, όπως καταγράφεται στα έργα των αγίων Πατέρων και στις συνοδικές αποφάνσεις; Θα παραμείνουν οι Ορθόδοξοι με πιστότητα σε αυτές τις αποφάνσεις (π.χ. των ετών 1848 και 1895) ή θα υποχωρήσουν σε θεολογικούς νεωτερισμούς, όπως το επιχείρημα ότι η κανονική παράδοσις της Εκκλησίας κατά την πρώτη χιλιετία ενσωματώνει την έννοια του «πετρινείου χαρακτήρος» του πρωτείου του επισκόπου Ρώμης;

2. Οι «μαρτυρίες» για «έκκλητον» των επισκόπων όλης της Εκκλησίας προς την ρωμαϊκή Καθέδρα και τον επίσκοπό της. Θα ερμηνευθούν άραγε και αυτές οι μαρτυρίες σύμφωνα με την κανονική Παράδοσι της Ορθοδόξου Εκκλησίας, η οποία απονέμει το προνόμιο του εκκλήτου στους εξάρχους των εκκλησιαστικών διοικήσεων (πατριάρχας), για μείζονα δε θέματα στην οικουμενική σύνοδο, ή σύμφωνα με την παπική παράδοσι που θέλει το έκκλητον όλων των επισκόπων να αναφέρεται στον Πάπα της Ρώμης και οδηγεί στο συμπέρασμα ότι και για τους Ανατολικούς η Καθέδρα του Πέτρου έπαιξε ισχυρό ρόλο σε ζητήματα εφέσεως;

3. Οι «μαρτυρίες» για την ρωμαϊκή αυθεντία σε ζητήματα πίστεως ή ερμηνείας των Γραφών. Θα ληφθούν άραγε υπ' όψιν οι καταμαρτυρούμενες στην Ιστορία περιπτώσεις αιρετικών παπών, οι όποιες καταρρίπτουν το Αλάθητον ή θα ευρεθή τρόπος να δικαιολογηθή το διαβόητο αυτό δόγμα της Α' Βατικανείου Συνόδου;

Ελπίζουμε ότι οι Ορθόδοξοι αντιπρόσωποι στον Θεολογικό Διάλογο στην Κύπρο θα ορθοτομήσουν τον λόγο της Αληθείας και θα βοηθήσουν τους Ρωμαιοκαθολικούς να κατανοήσουν ότι η αληθής κοινωνία με την Ορθόδοξο Εκκλησία προϋποθέτει ταυτότητα Πίστεως και δεν επιτρέπει «διαφορετικότητα» (diversity) δογμάτων και ότι γι' αυτό οφείλουν να απαρνηθούν τα αιρετικά δόγματα του Filioque, της κτιστής Χάριτος, του Πρωτείου και του Αλάθητου, της ασπίλου Συλλήψεως, κ.λπ., να αποβάλουν το κοσμικό πνεύμα του Βατικανού και να αποδεχθούν το θεανθρώπινο ήθος της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Απευχόμεθα να επιβεβαιώσουν οι Ορθόδοξοι

Θεολόγοι ένα παγκόσμιο παπικό Πρωτεΐον κατά την πρώτη χριστιανική χιλιετία, είτε εξουσίας είτε δήθεν λειτουργήματος διακονίας. Φοβούμεθα ότι, αν αυτό συμβή, θα υπάρξουν ανεξέλεγκτες σχισματικές εκδηλώσεις στο σώμα της Εκκλησίας. Ο πιστός Ορθόδοξος λαός θα αντιληφθή ότι εξωθείται σε μία νέα ουνιτικού τύπου ένωση με την Ρώμη.

[01]. Συνοδική πατριαρχική Εγκύκλιος του 1895 (παράγρ. 20), εν Ιω. Καρμίρη, *Τα Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας*, τομ. II, Graz-Austria 1968, σελ. 942 [1028].

[02]. Περί της εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος, Λόγος Αποδεικτικός Α', εν: *Γρηγορίου Παλαμά Συγγράμματα*, έκδ. Παν. Χρήστου, Θεσσαλονίκη 1962, σελ. 26.

[03]. Αγίου Μάρκου του Ευγενικού, *Τοις απανταχού της γης...*, εν Ιω. Καρμίρη, *Τα Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, τομ. I, Αθήνα 1960, σελ. 426.

[04]. Ιω. Καρμίρη, *Τα Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας*, τομ. II, Graz-Austria 1968, σελ. 908 [988].

[05]. Βλ. Τόμος ΕΠΕΣΚΕΨΑΤΟ ΥΜΑΣ (Πατριαρχικά επισκέψεις εις την Συμβασιλεύουσαν, 1997-1999-2000), έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, 2000, σελ. 275.

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Πηγή: Ι.Μ. Γλυφάδος)

Διαβάστε περισσότερα κείμενα του γέροντα πατώντας [εδώ](#)